

Slovo u pohvalu islamskom pluralizmu

Obrazovni i intelektualni profil nastavnika i saradnika FIN-a

Mr. Ahmet Alibašić

U uvjetima intenzivne ekonomske, političke, kulturne i znanstvene razmjene među narodima, jezička, intelektualna i disciplinarna raznolikost i pluralnost postale su elementarnim pretpostavkama uspješnih institucija i organizacija.

Fakultet islamskih nauka u Sarajevu danas u dobroj mjeri ispunjava te pretpostavke. Na njemu zajedno nastavu izvode iskusni profesori emeritusi i mladi asistenti, muškarci i žene, majstori melodičnog i ispravnog učenja Božije Riječi i tumači njenih tajni, filozofi i tradicionisti, odnosno muhaddisi, islamski juristi i svjetovni pravnici, komparativisti religije i učitelji islamske doktrine, istraživači kur'anskih znanosti i civilizacijskih studija, itd.

Nadalje, još uvijek je malo fakulteta u BiH i regionu koji se mogu pohvaliti da im se svi nastavnici i saradnici aktivno služe makar jednim svjetskim jezikom, a često i sa dva i više. Najmanje pet članova ove ustanove završilo je dva fakulteta. Uz islamske studije završavali su žurnalistiku, književnost, političke znanosti, psihologiju i pedagogiju.

Prije dolaska na ovu ustanovu ili tokom različitih programa usavršavanja nastavnici i saradnici FIN-a, u najboljoj islamskoj tradiciji traganja za naukom, svoja su znanja i umijeća sticali na časnome Azharu, u drevnoj Indiji i Iranu, na dalekom Istoku, u podnožju Atlasa, u zemlji svetih mjesta islama, u ovom našem regionu, drugdje po Starom kontinentu i Novome svijetu.

Univerzitetu Al-Azhar i Kairskom univerzitetu FIN duguje svoje najstarije kadrove. Sama ova škola obrazovala je najviše sadašnjih članova našeg kolektiva. Tu su zatim druge sarajevske visoke škole: Filozofski i Pravni fakultet te FPN. U regionu su se nastavnici i saradnici FIN-a još školovali na Filološkom i Pravnom fakultetu u Beogradu, na Katoličkoj bogosloviji i Filozofskom fakultetu u Zagrebu te na Filozofskom fakultetu u Prištini. Lista obrazovnih destinacija naših nastavnika i saradnika uključuje i univerzitete u Rijadu, Čikagu, Madridu, Kuala Lumpuru, Rabatu, Aligarhu, Oksfordu, Damasku, Yalu, Santa Barbari, Parizu, Londonu,...

Ova raznolikost je važna utoliko što ona garantira da FIN svoje studente odgaja i obrazuje u komparativnom duhu, a kompariranje je bila i ostala jedna od neprevaziđenih metoda učenja. Svaki profesor i saradnik FIN-a sa sobom je iz mjesta u kojem je studirao pored znanja koje je stekao, poznanstava koje je sklopio i knjiga koje je dovukao, donio i ponešto od mudrosti, raskoši i ljepote miljea u kome se intelektualno obrazovao. To bogatstvo mi danas pokušavamo prenijeti na naše studente.

Trojica profesora ovog fakulteta članovi su dvije međunarodne znanstvene akademije. Mnoge moje kolege česti su predavači na svjetskim univerzitetima i konferencijama i saradnici u relevantnim znanstvenim časopisima. Profesori ovog fakulteta predavali su na univerzitetima u Kuala Lumpuru, Oslu, Beču, Ljubljani, i drugdje. Nema sedmice

kada neko od uposlenika ove ustanove nije na nekom usavršavanju, stručnoj konferenciji ili seminaru. Nekoliko profesora ovog fakulteta bilo je na fulbrightovim programima.

Svakako, jedan od izvora snage je i poznavanje i priznavanje vlastitih slabosti. U tom smislu, valja priznati da je svako od nas u ovaj hram znanja sa sobom neminovno donio i pokoju mahanu i poneki virus. Naše dosadašnje iskustvo međutim govori da su to bezazleni virusi koji mogu prouzročiti tek lakše intelektualne prehlade.

Ovog semestra sa svojim studentima sam detaljnije obrađivao savremene islamske trendove. Na tabli se našla kompleksna slika dvadesetak muslimanskih grupa i usmjerenja. Neko je upitao gdje tu pripadaju Islamska zajednica u BiH i FIN? Pokušali smo ih situirati. Vrlo brzo smo umjesto tačke dobili krug koji se protezao preko više polja u središtu tabele. Nakon kratke rasprave odgovor se sam ponudio: Islamska zajednica i FIN njeguju islamski pluralizam. Pri tome ne mislimo samo na pluralnost shvatanja i tumačenja islama, već prije svega na stav i opredijeljenost da je ta pluralnost zdrava i dobrodošla.

Biti pluralista ne znači ne imati težište ni orijentaciju. Naprotiv. To samo znači biti otvoren za druge i drugačije stavove. Ta otvorenost počiva na uvjerenju da je dragi Bog htio da ne budemo svi isti te da smo kao ljudi u svojim shvatanjima uvijek ograničeni pa i kad pokušavamo razumjeti Riječ Božiju. Ona izvire iz onog zlatnog pravila kojeg je definirao imam Eš-Šafi'i: Moje mišljenje je ispravno ali može biti pogrešno, a mišljenje moga oponenta je pogrešno ali može biti i ispravno. Taj nas umjereni relativizam u ovoj školi čuva od pogubne teološke samouvjerenosti i arogancije, ali i od dezorijetirajućeg i zbunjujućeg totalnog relativizma i agnosticizma koji je modernog čovjeka zbunio do tačke izgubljenosti. Sidro FIN-a jeste vjera da je istina dokučiva, da se do nje dolazi razumom uz pomoć objave a na osnovu ljudskoga iskustva kroz slobodno sučeljavanje argumenata u atmosferi uzajamnog poštovanja.

Vjerujemo da je FIN sa svojim kadrom izvrsno pozicioniran da u ovom za islam i muslimane relativno teškom vremenu naučava islam u kome će se moći prepoznati svi muslimani. Oni koji ne mogu da vide u bojama i nemaju osjećaja za ljepotu i bogatstvo različitosti njima se čini da FIN naučava 'komunistički' ili 'šatorski', hoće reći pustinjski islam, zavisno kom isključivom kampu pripadaju. Nama koji taj islam živimo to harmonično mnoštvo glasova je najveće bogatstvo s kojim idemo u budućnost i koga imamo ponuditi zajednici koja nas finansira i koja nam je u amanet ostavila da brinemo o njenoj vjeri školujući njene duhovne vođe i učitelje.

Tumačiti i podučavati islam danas mnogo je više od nauke. U ovom vremenu legitimne borbe protiv terorizma ali i sumnjive hajke protiv namjerno nedefiniranih pojava radikalizma i ekstremizma, te opšte potrage za također nedefiniranim 'umjerenim' muslimanima upućenost u politiku znanja za profesore FIN-a gotovo da je važnija od znanja samoga, ako se to dvoje uopće da tako jasno razdvojiti. Eto zato se orijentacija islamskog pluralizma nadaje tako važnom. I eto zato ovo slovo u pohvalu islamskom pluralizmu.

(Govor na svečanosti obilježavanja 30 godina FIN-a, Sarajevo, 27. 6. 2007. god.)